

18/2

Byråkratiskt ädelpekoral

Kontrollstyrelsens utlåtande om tidskriftsskatten borde bli ett klassiskt exempel på hur grötigt tänkande tar sig ut i en dräkt av dålig kanslistil. Styrelsen godtar tanken på en skatteläggning av förströelse-skrifter, men förklarar sig två gånger med all rätt sakna kompetens att dra en gräns mellan dylika tidskrifter och andra. Detta hindrar inte styrelsen från att försöka sig på en bedömning. Gruppen skattepliktiga tidskrifter borde, sägs det, omfatta:

- 1) S. k. boulevardblad, såsom Pin Up.
- 2) Serietidningar, såsom Karl Alfred.
- 3) Tidskrifter för kriminal- och äventyrsberättelser samt enklare noveller, såsom Detektivmagasinet.
- 4) Skämttidningar, såsom Grönköpings Veckoblad.
- 5) Bildtidningar, oavsett om dessa innehålla förströelseläsning eller ej, såsom Se.
- 6) Herrtidningar och därmed jämförliga tidningar, såsom Adam.
- 7) Damtidningar, såsom Damer-nas Värld.
- 8) Övriga tidskrifter av förströelsekaraktär med eller utan bildmaterial, såsom Hemmets Veckotidning.

Systematiken, framförd helt allvarligt och beledsagd av re-

flexioner på samma nivå, talar för sig själv. Uppdelningen i skämttidningar, boulevardblad, herrtidningar, damtidningar osv. påminner om den bekanta indelningen i gula bilar, Fordbilar och lastbilar. Hela utlåtandet går i samma fakirstil. De svårigheter som skulle uppstå om en tidskrift sökte ta sig över från den skattepliktiga till den skattefria gruppen diskuteras på följande sätt:

Det skulle gentemot detta system kunna anföras, att svårigheter skulle uppstå vid dess praktiska användning i sådana fall, då tidskrifterna av olika skäl, måhända utan en mera markerad övergång, ändrade karaktär, varigenom tidskriftsnämnden skulle ställas inför ofta återkommande och svåra avgöranden, huruvida tidskriften i sitt förändrade skick skulle anses såsom skattepliktig eller skattefri. Det må emellertid framhållas, att enligt vad erfarenheterna givit vid handen det kan för ett tidskriftsförlag med hänsyn till risk för upplageminskning innebära en ganska vansklighet åtgärd att vidtaga en dylik förändring av en tidskrifts karaktär.

Styrelsen fastslår som sagt gång på gång att den saknar "erforderlig sakkunskap i dylika bedömningsfrågor". På den punkten har den rätt.

18/23

Verdandi jubilerar

STUDENTFÖRENINGEN Verdandi stiftades år 1882; sex år senare började föreningen på förslag av dess grundare, Karl Staaff, att utge en småskriftserie. Nu är serien uppe i över fem hundra nummer, behandlande skiftande ämnen i skilda former — från naturvetenskap till litteratur och politik, från specialarbeten i avgränsade frågor till allmänna översikter. Skrifterna, som nästan genomgående utarbetats av verkliga kännare, har i regel varit utmärkta, många har varit lysande; den totala upplagan av skriftserien beräknas vara uppe i tre miljoner exemplar. Det är en märklig insats inte bara i det populära bildningsarbetet, utan i svenskt kulturliv över huvud, som studentföreningen gjort på detta sätt, helt vid sidan av sin politiska verksamhet.

Jubileumsskriften nr 500 är skriven av Nils Alexanderson och behandlar *Svensk tryckfrihet* (Bonniers, 2: 05). Ämnet representerar det för Verdandi mest väsentliga, värden om åsiktsfriheten; författaren representerar den främsta sak-

Carl Larssons omslag till debutskriften 1888.

kunskapen inom detta område och tillika den svenska liberalismens bästa traditioner av humanitet, vidsynhet och kultur. Med mönstergill klarhet ges huvuddragen av vår tryckfrihets historia och principer. Alexanderson betonar med berättigad stolthet att Sverige har haft världens första författning med fasta gränser till tryckfrihetens skydd och att fortfarande den svenska tryckfrihetsrätten innehåller mycket som är originellt och värdefullt. Han erinrar också om att tendenser till en uppluckring av tryckfriheten förekommit, främst under det senaste världskriget, då en justitieminister av hänsyn till främmande makt indrog tidningar och böcker utan att ens avvakta krav härräp från den regering som kunde antas känna sig kränkt av publikationen. Det är ett gott exempel på hur lätt man kan glida över från frihet till ofrihet; i farans ögonblick var statsmakterna beredda att se en grundval för den svenska folkstyrelsen ur den politiska anpassningens synpunkt. Likaledes berörs statsministerns underliga ord vid 1949 års socialdemokratiska kulturkonferens om möjligheten av ett slags statskontroll över den enskildes värderingar. Ehuru Alexanderson, säkerligen med rätta, förutsätter "att tonfallet här råkat bli av mera betänklig art än som stämmer med talarens verkliga mening", betraktar han "uttalandet som ett varsel om att bland hans (statsministerns) politiska meningfränder finnas de som börjat leka med tanken att om ens egen åsiktsriktning får anses tillräckligt betryggad i sitt innehav av statsmaktens auktoritet, då är en vidsträckt pressfrihet mera besvärlig än nyttig".